"అమ్మాయ్! హేమా!"

"ఏం, నాన్నా, ఇన్నేపుండేనా రావటం?"

"అవునమ్మా. నిన్నేవే రావలసింది. పెండ్లికి కావలసిన వస్తువులన్నీ కొనటంలో ఆలస్యమయింది. లోపలికి పద, చూద్దువుగాని.

చూడమ్మా! నీ వివాహ ఆహ్వాన పత్రిక లెంత అందంగా అచ్చైయ్యాయో!"

"చాలా బాగున్నాయ్, నాన్నా!"

వివాహ మహోత్సవాహ్వాన పత్రిక.

స్వస్తిశ్రీ ప్లవంగ నామ సం. మాఘ బ. పదియ శుక్రవారము ఉదయము 11—23 గంటలకు మేషలగ్న పుష్కరాంశమందు, చి. సౌ. కుం. హేమలతాదేవి అను కన్యారత్నమును చిరంజీవి కమలాకరరావు అను వరరత్నమునకు . . .

"అరరే! పెండ్లికొడుకు పేరు మారిందేం, నాన్నా? విమలాకరరావను పేరుకు మారు కమలాకరరావని ఉందే. అచ్చు పొరబాటేమో?"

"పొరబాటో, గ్రహపాటో! అప్పుడే కొన్ని పత్రికలు బంధువులకు పంపానే!"

"పోనీలే, నాన్నా. పేరులో ఏముంది!"

"అయ్యో, పిచ్చితల్లీ! ఈ కాలంలో ఉండేదంతా పేరులోనే. పేరు గొప్ప, ఊరు దిబ్బ అని వినలేదా? అమ్మా ఈ వివాహం విషయంలో నీవు మొదటినుండి ఉదాసీనంగానే ఉన్నావెందుకో? వరుడు నచ్చలేదా, ఏమమ్మా?"

"మీకు నచ్చితే నాకు నచ్చినట్లే, నాన్నా."

"తో ఏమిటమ్మా? నీ మనసులో మాటేమిటో చెప్పరాదూ?"

"అంతా ఏర్పాటు అయిపోయిందిగా. ఇప్పుడు చెప్పి మాత్రం ఏం ప్రయోజనం?"

"సరి, సరి. చదువేస్తే ఉన్నమతి పోయిందన్నట్లు, మీ చదువుకున్న వారి వరసంతా ఇంతే. పోయి నీ చేత్తో పిలుపు పత్రికలన్నీ సర్దించు."

* * *

తన జీవిత చరిత్రలో ఒక నూతనాధ్యాయాన్ని ఆరంభించబోతూంది హేమలత. గత జీవితంలోని స్మృతులను నెమరువేసుకుంటూంది. తన ముందు బల్లపై దొంతరలుగా పడి ఉన్న పెండ్లిపత్రికలలో కమలాకరుని పేరు సువర్ణాక్షరాలతో మెరుస్తూ ఉంది. దానితో అతని మధుర స్నేహస్మృతి మృదువుగా మదిలో మెదిలిపోయింది. ప్రెసిడెన్సీ కళాశాలలో ఎమ్. ఎ. తరగతిలో, కమలాకరుడు, తాను చదువుకొనేవారు. మొట్టమొదట ఆమె ఆకర్షించింది అతనిలోని పరమ సరళ స్వభావం. గర్వం దూసి, స్నేహశీలి అయిన కమలాకరుని కామె పరిచయం సులువుగానే లభించింది. ఆమె అంద మైన వదనాన్ని, అతని దయార్ద్రహృదయం. కాలేజి సంగీతపు పోటీలలో వారికి బహుమతి కలిసింది. తరవాత ఒకరి నొకరు చక్కగా అర్థం చేసుకోవడంతో సన్నిహితు లయ్యారు. ఇరువురూ కలిసి మెరీనా బీచికి వెళ్ళేవారు. మధురమైన మాటలతో పొద్దు పుచ్చేవారు. వారిది నిష్కళంకమైన ప్రేమ అని తోడి విద్యార్థులు అనుకొనేవారు. ఇలా హాయిగా దాదాపు రెండేళ్ళు గడిచి పోయాయి. ఇక పరీక్షలు రెండు మాసాలు ఉన్నాయి. అప్పుడు తన తండ్రికి సీరియస్‌గా ఉందనీ, తనను రమ్మని టెలిగ్రామ్ వచ్చిందనీ, పరీక్షలకు తిరిగివస్తానని చెప్పి కమలాకరుడు స్వగ్రామం వెళ్ళాడు. అంతే. అటు తరవాత అతని అంతు లేదు. ఆమె ఎన్నోసార్లు దీర్ఘంగా ఆలోచించింది. అతని కోసం తపించింది. ఉత్తరం వ్రాసింది. కాని, జవాబు లేదు...అతను ఏమైపోయాడు? ఎక్కడున్నాడు? ఆ ప్రశ్నలు అలాగే అపరిష్కృతంగా ఉండిపోయాయి.. ఆలోచించేకొద్దీ ఆమె తల బరువెక్కి పోయింది . . . కొంతసేపటికి, కామె "కమలాకర్, కమలాకర్!" అని గట్టిగా అరిచింది. అప్పుడే ఆ గదిలో ప్రవేశిస్తున్న ఆమె తండ్రి ఆమె కేమైందో తెలియక "అమ్మా! హేమా!" అని పిలిచాడు. హేమలత ఉలికిపడి లేచింది.

"ఏమిటమ్మా! పట్టపగలే కలలు కంటున్నావా?"

"అవును, నాన్నా, నా పెండ్లి కలల్లో, ఇంకా గాలిమేడలూ!"

"పట్టి కలలైతే మానె, కలవరింతలు కూడానా!"

"కలవరించలేనివారు కలవరించక ఏం చేస్తారు?"

"అదేమిటమ్మా, నీవు వరిస్తే నే వద్దంటానా! కోడలు కంటాననే అత్త వద్దంటుందా, చెప్పు?"

"ఫో, నాన్నా! మీ దంతా హాస్యం. ఆఁ అసలు నే నేమని కలవరించా?"

"కలవరించటమేమిటి గావుకేక పెట్టేవు! ఎవరమ్మా ఆ కమలాకర్?"

"ఎమ్. ఎ. లో నా క్లాస్‌మేట్, నాన్నా."

"అతన్ని గురించి నా కెప్పుడూ చెప్పనేలేదే?"

"చెప్పేదాని కేముంది, నాన్నా! అతడు అతి సామాన్యమైన వ్యక్తి."

"సామాన్యమైన వ్యక్తులు పహా స్వప్నాలలో ప్రత్యక్షమౌతారా? కొంప దీసి నీ వాళ్ళని ప్రేమించలేదు కదా?"

"మీకా భయం మక్కరలేదులే, నాన్నా. మీరు కోరిన సంబంధానికే ఒప్పు కొన్నాగా?"

"ఆడవారి ఇష్టాయిష్టాలు ఆ భగవంతుని కే ఎరుక. అరరే! మాటల్లో పడి మరిచానే—నీ కోసం ఎవరో వచ్చి కింద వేచి ఉన్నారమ్మా."

"నా కోసమా? ఈ పల్లెటూరిలో? ఎవరు, నాన్నా?"

"అదే—నీకు ఇక్కడ కలలో కనబడ్డ ఆ కమలాకర మహాశయుడే అనుకొంటా."

"ఫో, నాన్నా! అంతా వట్టిదే. నన్ను ఆడించటాని కలా అంటున్నావు."

"అయితే సరే. ఆయనుగారినే ఇక్కడికి అంపుతా, అంతవరకు నీవు నీ స్వప్నవీధుల్లో విహరిస్తూ ఉండు. నేను మళ్ళీ వస్తా." అని వెళ్ళిపోయాడు.

* * *

హేమలత గుండెలు వేగంగా కొట్టుకొంటున్నాయి. ఆమె మానస సాగరంలో భావతరంగాలు లేచి పడుతున్నాయి. మేడమెట్లపై అడుగుల చప్పుడు ఆమె ఆలోచనల కడ్డు తగిలింది. ఆ అడుగుల శబ్దం అతనిదే.

"నమస్తే!" అన్న స్నేహపూరితమైన అతని శాంత గంభీరస్వరం చెవుల పడగానే లత మరబొమ్మలా లేచి నిలిచి ప్రతినమస్కారం చేసింది.

"క్షేమమా, హేమలతాదేవీ?"

"ఆఁ, మీ దయవల్ల. ఆ మాట మొదట మిమ్మల్నే అడగాలను.

"ఆనికేం! క్షేమంగానే ఉన్నా. లేకపోతే ఇంత దూరం ఎలా రాగలను, చెప్పు?"

"అయితే నా జాబుకు జవాబైనా లేదేం?"

"అసలు నా కథ వేరితేనా? ఈ మధ్య కాలంలో చాలా వైపరీత్యాలు జరిగి పోయాయి. అయినా ఇప్పుడు నిన్నొక్కసారి చూచిపోదామని వచ్చాను. అది నీకు నచ్చకపోయినా, మనసు నొచ్చినా క్షమించాలి."

"అబ్బెబ్బె! అదేమీ లేదు. పైగా, మీ రాకకు చాలా సంతోషంగా ఉంది."

"ఔను. అది నీ మొహం మాటల్లోనే తెలుస్తుంది!"

"లేదు, లేదు. నేను కులాసాగానే ఉన్నాను."

"పైకి అలా అంటున్నావే కాని నీ మనసులో బాధ అల్లాడిపోతూనే ఉంది."

"అయితే నా మనసు నా కన్న మీకే బాగా అర్థమవుతుందన్న మాట!"

ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకోవడం సామాన్యమైన దేమీకాదు; పూర్వజన్మ అంటూ ఉంటే ఆ జన్మలో చేసుకున్న పుణ్యఫలం. అందరికీ లభ్యం అయ్యేది కాదు. అలాంటి అదృష్టవంతులను ఎవరైనా విషం పెట్టి చంపుతారా? చంపడానికి పూనుకున్నా అందరికీ తెలిసేటట్లు పథకం వేస్తారా?

"ఒకప్పుడలా అనుకొని చాలా గర్వపడే వాణ్ణేకూడా."

"మంచిది. నిలబడే ఉన్నారాయె. అలా కూర్చోండి."

"అలాగే. నీవుకూడా కూర్చో."

"సరే. తిరిగి వస్తానని ఎప్పుడైనా రాలేదేమి?"

"నా జీవితమే నా కొక విషమ పరీక్షగా తయారైంది. ఇక ఈ పరీక్ష లెందుకూ? తెరా పరీక్షముందు మా నాన్న పోయాడు. అనుకోకుండానే ఆస్తి అంతా అప్పుల పాలైపోయింది. పైగా, నాకు పెద్ద జబ్బు చేసింది. అసలు నేను బ్రతుకుతా ననుకోలేదు. వైద్యం కోసం ఊరు వదిలాను. తీరా కోలుకునేసరికి పరిస్థితులు తారుమారయ్యాయి."

"నా కో ఉత్తరం ముక్క వ్రాయకూడదా?"

"ఎందుకూ? నిన్నుకూడా బాధించ డానికా?"

"మీ కష్టసుఖాల్లో భాగం పంచుకో లేని దురదృష్టవంతురాల్ని."

"నా కోసం విచారించకు. కొందరి జీవితాలు ఇలాగే తాడూ బొంగరం లేకుండా తిరిగి పోతుంటాయి. వాటి కోసం విచారించి ప్రయోజనం లేదు. నీవు సుఖంగా ఉంటే అంతే చాలు!"

"సుఖమో, దుఃఖమో ఎవరి నొసట ఏమి వ్రాసి ఉంటుందో చెప్పలేం. ఊహించలేంకూడా."

"నీ మనసు మంచిది. నీ నొసట సుఖమే వ్రాసి ఉంటుంది."

"నా వివాహం నిశ్చయమై పోయిం దని తెలుసా?"

"తెలిసి, నిన్ను మనసారా దీవించి పోదామని వచ్చాను."

"అంతకన్నా ఎప్పుడూ రావటం మంచిది."

"ఎందుకూ? నీవు నా కేం ద్రోహం చేశావని!"

"మిమ్మల్ని ఇంత క్లేశంగా మరిచి, కృతఘ్నురాలి నయ్యాను."

"మరువు మానవసైజం. మాత మానవుని బాధల కదే మంచి మందు.

అయినా ఇందులో నీ తప్పేముంది? ప్రతి స్త్రీ సంఘంలో తన గౌరవ ప్రతిష్ఠలు పెరగాలని కోరుకొంటుంది. ఒక భాగ్య వంతుడైన వ్యక్తి నీ జీవిత భాగస్వామిగా లభించటం నీ అదృష్టం కాదా?"

"ధనమున్నంత మాత్రాన అన్నీ ఉన్నట్లేనా?"

"కాకపోతే కవిగారిలా ఎందుకు పెలవిచ్చారు?

ఆ ఆరోగ్య మహాసభలో ఒక వక్త గోళ్ళు కొరకడం అనేది ఎంతటి చెడ్డ అలవాటో వివరించి చెప్పుతూ మధ్యలో చమత్కారంగా — "నా ప్రసంగాన్ని రెండు క్షణాల సేపు నిలపబోతున్నాను. ఎందుకనో మీరు ఊహించగలరా?" అన్నాడు.

"గోళ్ళు కొరుక్కోవడానికి!" అన్నాడు ఒక శ్రోత.

ఏ నరునకు విత్తముగల
డా నరుండు కులీనుఁ డధిక ధార్మికుఁ డతఁడే
ధీ నిధి ధన్యుఁడు నేర్పరి
వానా గుణగణము కాంచనంబున నిలుచున్.

మీరూ భాగ్యవంతులే. నెయ్యమునకు, కయ్యమునకు సమత వలయు నన్నారు. అందుచేతనే ఈ సంబంధాన్ని ఏర్పాటు చేశారు మా నాన్నగారు, నీవు సుఖ పడాలనే సదుద్దేశంతో."

"ధనమున్నంత మాత్రాన సుఖపడ వచ్చుననేనా మీ అభిప్రాయం?"

"నా ఒక్కని అభిప్రాయమేమిటి? అందరి అభిప్రాయమూ అదే. అందుకే 'ధనమే ప్రపంచలీల' అన్నారు. అది లేనిది అర నిముసమైనా గడవదు ఎవరికైనా. అయినా నీకు తెలియని దేముంది?"

"నన్ను పరిహసించటంలేదుకదా?"

"లేదు, లేదు. మనసారా ఆశీర్వది స్తున్నా. నీ వివాహం నిశ్చయమై పోయిందని తెలిసే నిన్ను కడసారి చూచి పోదామని వచ్చాను. ఈ శుభసమయంలో అర్పించతలచిన నా చిన్న బహుమానాన్ని ముందుగా స్వీకరించి నన్ననుగ్రహించు, దేవీ!" అని ఒక చిన్న పాలరాతి తాజమహల్ ప్రతికృతి బల్లపై పెట్టాడు.

"ఒకవేళ ఈ వివాహం ఆగిపోతే?"

"ఇప్పు డాగినా, మరొకప్పుడైనా కాకపోదు. అంతదాకా దీన్ని మన స్నేహచిహ్నంగా పెట్టి ఉంచు."

హేమలత ఒక దీర్ఘనిశ్వాసం వదిలింది.

"మరి మీ వివాహం సంగతేమైనా ఆలోచించారా?"

"ఆఁ. నేను వివాహం చేసుకోతలచ లేదు. దయచేసి కారణం అడగవద్దు."

"అలా అని సన్యాసం పుచ్చుకొంటారా ఈ చిన్నవయసులోనే?"

"మనిషికి ముఖ్యం వయసు కాదు, మనసు."

"అయితే మీకు మనసు లేదా?"

"అదంతా ఇప్పుడు గతజల సేతు బంధనమే గదా. . . ఇక నాకు సెలవా? మీ దాంపత్యజీవితం మూడు పువ్వులూ ఆరు కాయలై వర్ధిల్లాలని ఆశీర్వది స్తున్నా!" అని అత డామె జవాబు కోసం ఎదురుచూడకుండా గది బయటికి నడిచి గబగబా మేడమెట్లు దిగసాగాడు.

కమలాకరుని బుర్రలో అనేకమైన ఆలోచనలు గిర్రున తిరగసాగాయి. ఆ పరధ్యానంలో కాలు జారి పడ్డాడు. కండ్లు మబ్బులు కమ్మాయి. హేమలత తండ్రి హాలాహలరావు పనిమనిషి అచ్చి సహాయంతో అతన్ని కిందిగదిలోకి చేర్చాడు. ప్రథమచికిత్స చేసి తేర్చాడు.

హాలా: అబ్బాయీ, దెబ్బేమీ తగలలేదు కదా?

కమలా: శరీరానికేమీ తగలలేదండీ!

హాలా: స్పృహ తప్పేనంత పని ఆయె. మరి గాయమేదైనా. . .

కమలా: అది మీ కగపడదు. దాని బాధ నేను అనుభవించాల్సిందే.

అచ్చి: అయితే కనపడని గాయానికి కట్టెలా కట్టడం?

హో: ఈ చికిత్సలు మనకు తెలియవులేవే. ఈ గాయానికి ప్రత్యేకమైన వైద్యుణ్ణి రప్పించాలి. అంతేనా, అబ్బాయీ?

కమలా: వద్దండీ. కాలక్రమేణా అదే నయమైపోతుంది.

హో: ఇంతకూ నీ జబ్బేమిటి, నాయనా? నీ వెవరినైనా ప్రేమించావా?

కమలా: ఇప్పుడు చెప్పి మాత్రం ఏం ప్రయోజనంలెండి!

హో: అది కాదయ్యా, చచ్చేంత ప్రమాదం జరిగినా 'రామ రామ' అనుకోక 'ప్రేమ ప్రేమ' అని కలవరించట మేమి టంటా?

కమలా: నేను చచ్చినా నా లోని ప్రేమ మాత్రం చావదు.

హో: చింత చచ్చినా పులుసు చావదన్నట్లు.

క: పేదవాని ప్రేమ పెద్దవారికి పరిహాసా స్పదం కావటం సహజమే కదా!

హో: ప్రేమకు పెద్దా చిన్నా, ధనికుడూ దరిద్రుడూ అనే భేదం లేదని కాదు టయ్యా మీ యువకుల వాదం?

క: అది నిర్వివాదమే అనుకోండి. అయినా ఆ ప్రేమకు ఆఘాతం కలిగినప్పుడు తట్టుకొని నిలిచే శక్తి మాలో ఏదీ!

హో: శక్తి వచ్చేవరకూ ఇక్కడే విశ్రాంతి తీసుకో, బాబూ. నీ బాధ ఏమిటో ఆ వచ్చే వైద్యునికే విన్నవించుకో. ఫీజు మాత్రం నే చెల్లిస్తాలే—దిగులు పడకు. నీకు అవసరమైనవన్నీ ఈ అచ్చి తెచ్చి ఇస్తుంది. నిశ్చింతగా నిద్రపో.

* * *

హేమలత: కమలాకర్! బాధగా ఉందా?

క: లేదు.

హే: నీ బాధకంతా ఈ అభాగ్యురాలే కారణం!

క: కాదు.

హే: నాతో మనసిచ్చి మాట్లాడవా?

క: హృదయం నిండుగా ఉన్నప్పుడు మాటలు పెగల్లవు.

హే: నా మీద కోపమా?

క: లేదు.

హే: మళ్ళీ అదే 'లేదు', 'కాదు'— ఇక మాటలే లేవట్లు.

క: ఆ మాటలన్నీ కళాశాలలోనే ఖర్చయి పోయాయి.

హే: ఇష్టంలేకపోతే విసిగించనులే. పాలు పట్టుకురానా?

క: నీ కెందుకా శ్రమ? నా శరీర మంత నీరసస్థితిలో లేదు. స్టేషనువరకు బండి కట్టిస్తే, బయలుదేరి వెళ తాను.

హే: వద్దు. కొన్నాళ్ళిక్కడే విశ్రాంతి తీసుకో.

క: నాకు విశ్రాంతి, శాంతి అనే విక ఉండవు.

హే: నా అపరాధానికి పరిహారంగా నీకు ఉపచారాలు చేస్తే నా మనస్సుకు ఊరట కలుగుతుంది.

క: నేను పరాయివాణ్ణి. నాకు ఉపచారం చేస్తే, నీకు అపచారం జరుగుతుంది. భారతనారికి భర్తే భగవత్స్వరూపుడు. వివాహానంతరం నీ మనస్సుకు తృప్తి కలుగుతుంది. . .

హే: సరే. అలాగయితే వివాహం జరిగేంత వరకూ నీ విక్కడే ఉండు.

శాసించినట్లని ఆమె ఆలోచిస్తూ మెల్లగా గది బయటికి వచ్చింది. పక్క గదిలో హాలాహలరావుగారు అచ్చితో మాట్లాడుతున్నారు.

హాలా: తెలిసిందా? ఈ రాత్రికే ఈ పని ముగించాలి.

అచ్చి: క్షమించండి, బాబూ! నా వల్ల కాదు.

హో: అచ్చీ, భయపడకు. క్షణం పట్ట దా పని. ఇదిగో, ఈ పొట్లంలో పొడి పాలలో కలిపి జాగ్రత్తగా అతనిచే తాగించు.

అచ్చి: అబ్బో! విషం కలిపి ఇవ్వటం నా వల్ల కాదు, బాబూ. మన్నించండి.

హో: ఇదిగో, చూడు, అచ్చీ! నీ శ్రమ వృథా చేయనులే. పని నెరవేర్చావా నీకు గొప్ప బహుమానం దొరుకు తుంది. అనుమానించకు.

అచ్చి: అయ్యగారూ! ఆయన చాలా మంచివాడులా ఉన్నాడండీ. నిష్కార ణంగా నిండుప్రాణం తీయలేనండి.

హో: నిష్కారణమేమిటే! ఈ ఐదుద్దాయి మూలంగా అంతా సిద్ధం చేసిన పెం డ్లాగిపోయి, నా మాట నీట గలిసిపోతూంటే చూస్తూ ఊర కుండమంటావా? నా పరువు ప్రతిష్ఠ లేం కావాలి, గంగలో కలిసి పోవలిసిందేనా? అయినా నీవు తీసేదేముందే అతని ప్రాణం! ఆ పాలే తీస్తాయి. ఈ పొట్లం జాగ్రత్త సుమా!

అచ్చి: అయ్యగారూ! ఆయనంటే అమ్మాయిగారికి అరవ ప్రాణంగా ఉందండీ. ఆయన పోతే ఆమె బ్రతక లేదండీ.

హో: అమ్మాయంటే నాకు మాత్రం అమిత ప్రాణం కాదనుటే! అది లేకపోతే నేను బ్రతగ్గలనా?

అచ్చి: అలా అయితే అమ్మాయిగారిని ఆ కమలాకరయ్యకే ఇచ్చి పెండ్లి చేయండి. ఇద్దరూ చిలకా గోరం కల్లా ముచ్చటగా ఉంటారు. పైగా, వారు ప్రేమించుకొన్నారు.

హో: ఒసే, అచ్చీ! ఈ పాడు పిచ్చి నిన్నా పట్టుకుందటే! గుక్కపోయి పిల్ల నెక్కిరించినట్లు కుర్రముండవు నీవూ నాకు నీతులు నేర్పొచ్చావ్? నీ మాటలు కట్టిపెట్టి ఈ విషం చచ్చినట్లు ఇస్తావా, లేక నన్నే స్వయంగా ఇమ్మంటావా— త్వరగా చెప్పు?

అచ్చి: ఎందుకులెండి, బాబూ! పాపిష్ఠి

మందను. ఆ పాడుపని నా చేతుల మీదనే జరగనీయండి. ఇంతకూ ఆ మహారాజుకి రోజులు చెల్లే ఇక్కడికి వచ్చారు.

హే: ఈ విషయం అమ్మాయికి తెలియనివ్వాను. నీ ప్రాణాలు దక్కవు, జాగ్రత్త!

చాటునా వింటున్న హేమలత చలించిపోయింది. తన చెవుల్ని తానే నమ్మలేకపోయింది. తన కన్నతండ్రేనా ఈ కఠిన కార్యానికి పూనుకుంటున్నది?. . . ఆమె కమలాకరుని గదిలోకి పరిగెత్తింది. నిశ్చలంగా నిద్రపోతున్న అతని ప్రశాంత సుందరవదనం చూచి ఒక దీర్ఘ నిశ్వాసం వదిలింది. అన్యాయారహిత మైన హృదయంతో, అవ్యాజప్రేమతో తన్ను ప్రేమించ వచ్చినవానికా ఈ శిక్ష? అప్రయత్నంగానే ఆమె హృదయం ప్రేమతో, జాలితో నిండిపోయింది. ఎలాగైనా సరే అతన్ని రక్షించి తీరాలని నిశ్చయించుకొంది.

* * *

జామురాత్రి గడిచింది. అయినా ఆమె అతని గదిలోనే కనిపెట్టుకొని ఉంది.

"అమ్మా! అయ్యగారికి పాలు తెచ్చాను" అని లచ్చి వచ్చింది, పాలగ్లాసు పట్టుకొని. అది చూచి హేమలత ఉలికిపడింది. వెంటనే తన్ను తాను సంబాళించుకొంది.

హేమ: అక్కడ పెట్టి వెళ్ళు.

లచ్చి: పాలు చల్లారిపోతాయి. త్వరగా తాగించమన్నారమ్మా నాన్నగారు.

హే: సరే. నే ఇస్తాలే. వెళ్ళి పడుకోపో.

లచ్చి: నా పాపిష్టి చేతులతో ఇస్తే పాలైనా విషమౌతాయిలే. నీ బంగారు చేతులతో ఇస్తే విషమైనా అమృతమౌతుంది అని పాలగ్లాసు బల్లపై పెట్టి వెళ్ళిపోయింది.

పాలను చూచి హేమలత ఒళ్ళు జలదరించిపోయింది. కన్నతండ్రే ఇంత కఠిన కార్యానికి పాలుపడ్డాడే అని మనస్సుకు విరక్తి కలిగింది. ఈ పాపానికి తన తండ్రికి తప్పని నరకపాతం చేర్పాలి. జీవితాంతంవరకు జ్ఞాపకం ఉండే గుణపాఠం. తానే ఆ పాలు తాగి చస్తే తన తండ్రికి తగిన శాస్తి జరుగుతుంది. తన కీ ప్రేమలేని పెండ్లి పీడా విరగడైపోతుంది అని అనుకుంది.

కమలాకరుడు కనులు తెరిచాడు.

కమ: ఏమిటాలోచిస్తున్నావ్, హేమలతా?

హేమ: ఏమీలేదు. నీ దాహమేస్తోందా?

క: ఆఁ, పాలిలా తే. గుటగుట తాగేస్తా.

హే: ఊఁ తాగేస్తావ్. తరవాత నీ ప్రాణం గుటుక్కుమంటుంది, తెలుసా?

క: ఏమిటా పరిహాసం, హేమా! ఆకలితో అసురుసురవుతూ ఉంటే?

హే: ఆ పాలలో విషం కలిపారు.

క: ఆఁ! విషమే! ఎవరు కలిపారు?

హే: ప్రియమైన మా నాన్నగారే దాసీదానితో పాలలో విషం కలిపించి మీ కిమ్మని పంపారు.

క: ఈ విషయం నీ కెలా తెలుసు?

హే: మా నాన్నగారి మాటలు స్వయంగా విన్నాను.

క: మీ నాన్నగారు ఇదికూడా నీ మేలు కోరే చేసి ఉంటారు. నిన్ను పువ్వుల్లో పెట్టి పెంచారు. నీ భవిష్యత్తు కష్టాలపాలు కావటం చూచి సహిస్తారా? నా పీడ విరగడైపోతే నీ వీ పెండ్లి చేసుకొని సుఖంగా ఉంటావని ఇలా చేసి ఉంటారు. బిడ్డలపై ప్రేమగల ఏ తండ్రి అయినా అలాగే ప్రవర్తిస్తాడు. అందుకు నీవు విచారపడక ఆ పాలిలా ఇవ్వు.

హే: నే నివ్వను. అవి నేనే తాగి చస్తాను. దానితో మా నాన్నకు తగిన శాస్తి జరుగుతుంది.

క: బ్రతికి సాధించలేనిది చచ్చి సాధిస్తావన్న మాట?

హే: మరి నాకు గత్యంతరం లేదు. బ్రతికి ఉంటే ఈ పెండ్లి ఎలాగూ తప్పదు. జీవితాంతం బాధ పడేకంటే నిముసంలో ప్రాణాలు వదలడమే మేలు.

క: మరి నీకు ఈ ఆలోచన ముందు ఎందుకు లేదు? ఇష్టంలేని పెండ్లి కెందుకు ఒప్పుకున్నావు?

హే: బలేవాడివే. నీ గతీ స్థితీ తెలియనివాడివి. ఇప్పుడు హఠాత్తుగా ఇక్కడ ఊడిపడి, పెళ్ళి వద్దే ఆక్షేపిస్తున్నావ్!

క: అరరే! అయితే తప్పంతా నాదే. మరి దానికి తగిన శిక్ష మీ నాన్నగారు ప్రేమతో పంపిన ఈ పాలే— అంటూ బల్లపైనున్న పాలగ్లాసు అందుకొని తాగబోయాడు.

హే: అయ్యయ్యో! ఏమి టా అమాయకత్వం? అందులో విషం కలిపారంటుంటే తాగుతానంటావా?

క: నిజంగా విషం కలిపారా, లేక నన్ను పరీక్షిస్తున్నావా?

హే: పరీక్షా కాదు, పరిహాసమూ కాదు. ముమ్మాటికీ నిజం. అందులో విషం కలిపారు— అని అతని చేతిలోని గ్లాసు బలవంతంగా తన చేతిలోకి తీసుకుంది.

క: అయినా ఫరవాలేదు. నా మూలంగా నీ జీవితం పాడుకావటం నా కిష్టం లేదు. నేను పోయినా ఏడ్చేవారు లేరు. ఆ పాలిలా తే.

హే: విను, కమలాకర్. చివరి క్షణాల్లో నిజం చెబుతున్నా. నేను నిన్ను మనసారా ప్రేమించాను. కాని, ఆ మాట నాన్నగారితో చెప్పలేకపోయాను. అది నా హృదయదౌర్బల్యమో, విధివిలాసమో తెలియదు. కాని నేను మాత్రం ఒకరిని ప్రేమించి ఇంకొకరిని పెండ్లి చేసుకొని ఆత్మవంచన

"మళ్ళీ అవతరించు!... జీసస్!!"

—వి. సంపత్కుమారాచార్య

జీసస్! ... మధురమూర్తీ! ... పవిత్రమూర్తీ !! ...
మళ్ళీ అవతరించవలసిన అగత్యం ఏర్పడింది సుమా! ...
మా వంటిళ్ళలో * ఘనకాలు పెరిగిపోతున్నాయి !! ...
అమాయక ప్రాణాలు కూడబెట్టుకున్న విస్తళ్ళని
శునకాలు చుట్టుముడుతున్నాయి !! ...
ఘస్మరులు తిండి దోచేస్తున్నారు ! ...
భస్మాసురులు వెంటపడి తరుముతున్నారు !! ...
నీవు అప్పుడు ... అవతరించి ...
పాపాలా ... శాపాలా ... పోగొట్టి
మున్ను ప్రేమించి ... అహింసా ప్రసూన సౌరభాన్ని విరజిమ్మి
నీ కనులలోంచి దయాకిరణాలను ప్రసరించి
మా హృదయాలను పునీతం గావించావు ! ...
ఈనాడు ...
అశాంతి కర్ణకఠోరంగా రొదచేస్తూ
పెన్నుమీద సమ్మెట పోట్లు కొడుతూంది ! ...
ప్రకృతి బీభత్సంగా మారి
ప్రాణాలకు ప్రాణాలను పణమారుస్తూంటే
బ్రతికి ఉన్న కంకాళాలు ... వెతలపాలై
డొక్కలు మాడ్చుకుంటూ ఎముకలు రాసుకుంటున్నాయి ! ...
మబ్బుల వెనక వెన్నెల వెలుగుందని భ్రమిస్తూ
గబ్బు చీకటిలో పరుగులు తీస్తున్నాం ... మేం !! ...
గమ్యం తెలియని మా జీవితాలలో
రమ్యత కరువైంది ! ...
జీసస్ ! ...
ఈనాడు సంఘసేవ చేస్తున్నానంటున్న ప్రతివాడూ
అందులో కొంత నాశనానికి బాధ్యు డవుతున్నాడు ! ...
నీవు పుట్టిన పశ్వుల గుడ్డలోనే
నల్లులా ... గండుచీమలా ... దోమలా చేరి
పిల్లల్ని పెడుతున్నాయి! ...
ఎల్లలు నిలిపి స్వర్గం చేసుకుంటున్నాయి !! ...
అందుకే
కాలం త్రిప్పే ఈ చక్రడోలలో
నీవు మరోసారి అవతరించి
ఈ పక్రకలని పోగొట్టి ...
మాలో అంతరీక్షణకు నాంది పలికించు ! ...
పరిపూర్ణ మానవతకు రుజువును కనబర్చు !! ...

* ఎలుకలు !! ...

★

చేసుకోలేను. అంతకన్నా ఆత్మహత్యే మేలు. నన్నానాడు. నన్ను ప్రేమతో లాలించి, పెంచి పెద్దదానిని చేసిన మా నాన్నగారు పంపిన ఈ విష మిళితమైన పాలను తాగి ప్రాణం విడవనీ.

కమలాకర్ ఆమె దృఢసంకల్పాన్ని అర్థం చేసుకొని హడలిపోయి, ఉద్రేకంతో లేచి ఆమె చేయి పట్టుకొన్నాడు.

క: చూడు, హేమలతా! చచ్చే దేమంత సాహస కార్యం కాదీ రోజుల్లో. కాని బ్రతకడమే. నీవు పోతే నే నెంతటి అప్రతిష్ఠ పాలవుతానో ఒక్కసారి ఆలోచించావా? అదీకాక నేను మాత్రం నిన్ను విడిచి బ్రతగ్గలనా? అందుకోసం మనం ఇద్దరం ఒకే దారి తొక్కాలి. ఇది నిజంగా మన ప్రేమకు విషమ పరీక్ష సుమా!

హే: విషమ పరీక్ష కాదు— విషపరీక్ష.

క: ఏదైనాకానీ. ఆ గ్లాసు ఇలా తే. ముందు నేను సగం తాగుతా. మిగతా సగం నీవు. . . అయ్యేదేదో ఇరువురికీ సమానంగానే అవుతుంది.

హే: ఒకవేళ ఆ పాలన్నీ నీవే తాగేస్తే? అందుకని ముందు నేనే సగం తాగి... వేరే గ్లాసులోనైనా లేదామె ఇవ్వడ. . .

క: ఊహూఁ నేను ముందు.

హే: ఆహాఁ నేను ముందు.

క: ఓ పని చేస్తే? ఆ పాలు పారబోస్తే పీడపోదూ!

హే: ఊహూఁ పాలు పారబోస్తే పెండ్లి తప్పిపోయే దెలా? నే నెలాగూ తెగించి ఇల్లు వదిలి రాలేను. ఈ పల్లెటూరిలో మాది పరువూ ప్రతిష్ఠ గల కుటుంబ మాయె.

క: అయితే సరే. తాగేస్తా. ముందు నేను. గ్లాసిలా ఇవ్వు.

హే: ఊహూఁ ముందు నేను.

"ఏమిట్రా ఆ గొడవ!" అని పెడబొబ్బతో గదిలో ప్రవేశించారు హాలాహలరావుగారు. ఇరువురు నిశ్చేష్టు లయ్యారు. వెంటనే సర్దుకొని కూర్చున్నారు.

హాలా: ఏమిటమ్మా, తొమ్మిది దాటింది. అతని కింకా పాలివ్వలేదూ?

హేమ: ఇస్తున్నా, నాన్నా. ఆయనే ఆకలి కాలేదంటూ ఆలస్యం చేస్తున్నాడు.

హా: ఉదయంనుండీ ఆహారమే పుచ్చుకో లేదాయె. ఆకలి కాకపోవటం ఏమిటయ్యా, పాలైనా తాగకపోతే బ్రతకడం ఎలా?

క: బ్రతకాలనే వారికే పాలూ గీలూ— నా కెందుకండీ!

హా: అయితే నీవు బ్రతకదలుచుకోలేదన్న మాట. ఇంత చిన్నవయసులో ఈ వైరాగ్యమేమిటబ్బా! ఇంతకూ విషయం ఏమిటి?

హేమ: విషయం. . . విషయం. . .

క: పాలల్లో విషం.

హా: పాలల్లో విషమా! ఆశ్చర్యంగా ఉందే. ఏదీ. గ్లాసు ఇలా ఇవ్వండి— రుచి చూస్తా.

హేమ: వద్దు, నాన్నా! అందులో విషం కలిపారు.

హా: నీవు చూచావటమ్మా?

హేమ: లేదుకాని నాకు తెలుసు. అందులో విషముంది.

హా: ఉంటే ఉండనీవమ్మా. నా కాక లేస్తోంది. నా వంతు పాలు పిల్లి తాగింది. మీ క్కారలేకపోతే ఆ పాలిలా ఇవ్వండి. శుభ్రంగా తాగేస్తా. ఆ విషం నన్నేమి చేస్తుందో చూస్తాగా?

హేమ: అయ్యయ్యో! వద్దు, నాన్నా!

హా: ఉండవమ్మా నీవు మరీనూ. ఈ విషాన్ని మించిన విషం నా లోనే ఉందిలే అని గ్లాసు అందుకొని గుటగుట పాలు తాగేశాడు.

హేమలత గొల్లుమంది. రావుగారు గుడ్లు తేలేసి మంచంపైకి ఒరిగారు.

హేమ: అప్పి, అప్పి అని కేకలు వేసింది.

పనిమనిషి పరిగెత్తుకొని వచ్చింది.

హేమ: అర్జెంటుగా పోయి డాక్టరుగారిని పిలుచుకురా. నాన్నగారు విషం పుచ్చుకున్నారని చెప్పి వెంటనే పిలుచుకొని రా. పో.

హేమలత వాళ్ల నాన్నను పట్టుకొని ఏడుస్తూ ఉంది. ఆమెను పట్టుకొని కమలాకర్ ఓదారుస్తున్నాడు. మధ్యమధ్య ధైర్యం చెబుతూ ఉన్నాడు. రావుగారి నాడి పరీక్షించాడు. ఆడుతూనే ఉంది మందంగా.

ఇంతలో సంచి పట్టుకొని డాక్టరు వచ్చాడు. శ్రీపురంలోని ప్రభుత్వ ప్రాథమిక ఆరోగ్యకేంద్రంలో కొత్తగా పనిజేసే ఎమ్. బి. బి. ఎస్. విషయ మంతా విన్నాడు. రావుగారిని పరీక్షించాడు. నాలుక చప్పరించాడు. పెదవులు విరిచాడు. విషప్రయోగమే నన్నాడు.

హేమ: డాక్టరుగారూ! మీకు పుణ్య ముంటుంది. మా నాన్నను బ్రతికించండి. మీ ఫీజు ఎంతైనా చెల్లిస్తా. దయచేసి త్వరగా కానీండి.

డాక్టరు: లాభం లేదమ్మా. ఏదో ఘాటైన విషప్రయోగమే జరిగింది. పైగా, వయసుమీరినవాడు. అయినా చికిత్స చేసి చూస్తా. ఏదో ప్రయత్నించాలిగా. . . ఇది సూయిసైడు కేసేమో? ముందుగా పోలీసులకు రిపోర్టు చేయడం ఎందుకైనా మంచిది అని కమలాకరుని వైపు చూచాడు.

క: రిపోర్టుసంగతి తరవాత చూచుకోవచ్చు. ముందు చికిత్స ప్రారంభించండి, డాక్టర్. ప్లీజ్! ఆయన బ్రతికితే అంతే చాలు.

డాక్టరుగారు మందుసంచి విప్పేలోగా రావుగారు మెల్లగా లేచి కూర్చున్నారు.

హా: ఏమిటమ్మా ఈ హడావిడి?

అందరూ ఆశ్చర్యపోయి చూడసాగారు.

"నాన్నా" అని హేమలత తండ్రిని కౌగలించుకొని ఏడ్చింది.

హా: నా కేముందమ్మా? విశేషమేంలా ఉంటే! ఊర కెందు కేడుస్తావ్?

హేమ: మీరు విషం తాగి స్పృహ తప్పి పడిపోయారు, నాన్నా. డాక్టరుగారి దయవల్ల మళ్లీ బ్రతికారు.

డాక్టరు: మధ్య నా దయేమిటండీ. నే నింకా సంచితెరువనైనా సరిగా విప్పలేదాయె.

అప్పి: అయినా మీ హస్తవాసి అలాంటి దని అనుకుంటున్నారులెండి. మీ చేయి తగిలితే చాలు శవమైనా నిద్రలోనుంచి లేచి కూర్చుంటుందట, నిద్ర లేచినట్లు.

క: ఇప్పటికే జనాభా పెరిగి తిండిలేక చస్తుంటే, ఇక శవాలుకూడా బ్రతికి ఒకరొక్కరు పీక్కు తినాల్సి వస్తుంది.

అప్పి: అయినా అయ్యగారి హస్తవాసి. . .

హా: హస్తవాసీ మీ వాదనమా. అలవాటు లేనందున చల్లారిన పాలు తాగితే సైత్యం చేసింది. అంతమాత్రానికే ఇంత హంగామా చేశారా!

హేమ: అయితే ఆ విషం మాట, నాన్నా?

హా: అది విషం కాదమ్మా! పటిమను 'సి' మాత్రం పొడి. మీ సత్తా తేల్చుకోడానికి నేను పన్నిన పన్నాగమే ఈ విషపరీక్ష.

క: మీ పేరులోనేకాని హాలాహలం పాలలో లేదన్న మాట! మా మంచి వారండీ మీరు!

హేమ: బలే ఫూల్ చేశారు, నాన్నా, మమ్మల్నందర్నీ.

హా: అంతమాత్రం అర్థం చేసుకోలేకపోయావటమ్మా. విషం పెట్టే ఉద్దేశమే ఉంటే నీకు వినపడేటట్లు ఈ ప్లాను వేస్తానా . . . పోతే, ఇక నా నిశ్చయం వినండి. ఈ ముహూర్తానికే మీ వివాహం జరిపిస్తా. ఎందుకంటే ప్రేమించి పెళ్లి చేసుకోవటం పూర్వజన్మ పుణ్యఫలం. అందరికీ అబ్బేదికాదు. అవునా కాదా, డాక్టరుగారూ? మీరు కూడా తప్పకుండా రావాలి. మీకు వృథాశ్రమ కలిగించినందులకు క్షమించండి. ఒసే, అప్పి, డాక్టరుగారిని సత్కరించి సాగనంపు.

డాక్టరు, అప్పి వెళతారు.

హేమ: మీ మేలు మరువలేం, నాన్నా. మేము మీ కాజన్మాంతం కృతజ్ఞులం.

ప్రేమికు లిద్దరూ రావుగారి పాదాలకు నమస్కరిస్తారు.

హా: కళ్యాణమస్తు. మీ దాంపత్యం ఆదర్శప్రాయమై, ఆనందప్రదమై ఆచంద్రతారార్కం అలరారుగాక! ★

విషాదం

స్వర్గం తీర్చలేని విషాదం భువిలో లేదు.

—మూర్

ప్రశ్నలు

అతను అడిగే ప్రశ్నలనుబట్టి, ఇచ్చిన సమాధానాల ననుసరించి కాకుండా, అత నెంతటివాడో గ్రహించు.

—ఓల్టెయిర్

ఆగ్రహం

ఆగ్రహం సింహాసనం అధిరోహిస్తే, హేతువు నిష్క్రమిస్తుంది.

—ఎమ్. హెన్రీ

యోగ్యత

పైమెరుగులు దృష్టి నాకట్టుకుంటాయి; యోగ్యత ఆత్మను జయిస్తుంది.

—పోప్